

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

**Kauchuk yoki plastmassa bilan qoplangan matolar – Suvning kirib borishiga qarshilikni
aniqlash - Past bosim usuli**

Rasmiy nashr

NATIONAL STANDARD OF UZBEKISTAN

**Rubber or plastics coated fabrics - Determination of resistance to water penetration - Low
pressure method**

Official edition

Ushbu O‘zbekiston milliy standarti EN 1734:1996 “Rubber or plastics coated fabrics - Determination of resistance to water penetration - Low pressure method” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

This National Standard of Uzbekistan is identical to the international standard EN 1734:1996 “Rubber or plastics coated fabrics - Determination of resistance to water penetration - Low pressure method”.

Ushbu O‘zbekiston Milliy standarti 26.01.2025 dan boshlab O‘zbekiston standartlar institutining 2024-yil 26-noyabrdagi 77/XSt-sonli buyrug‘i bilan amalga kiritiladi.

**Ushbu standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutlaq huquqi
O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli**

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

**Kauchuk yoki plastmassa bilan qoplangan matolar – Suvning kirib borishiga qarshilikni
aniqlash - Past bosim usuli**

(EN 1734:1996, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti

Toshkent

So‘z boshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan QABUL QILISHGA TAQDIM ETILDI.

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2024-yil 26-noyabrdagi 77/XSt-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI.

3 Ushbu standart EN 1734:1996 “Rubber or plastics coated fabrics - Determination of resistance to water penetration - Low pressure method” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi. Ushbu standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

Kirish

Ushbu Yevropa Standarti AENOR tomonidan boshqariluvchi CEN/TC 248 ” To‘qimachilik - to‘qimachilik mahsulotlari” Texnik qo‘mitasi tomonidan tayyorlangan.

Ushbu Yevropa Standarti milliy standart maqomini olish uchun, aynan bir xil matn shaklida yoki tasdiqlash orqali, eng kechida 1996 yil mart oyiga qadar chop etilishi yoki qabul qilinishi kerak, shuningdek, qarama-qarshi milliy standartlar eng kechida 1996 yil mart oyiga qadar bekor qilinishi lozim.

CEN/CENELEC Ichki Qoidalariga ko‘ra, quyidagi davlatlarning milliy standartlashtirish tashkilotlari ushbu Yevropa Standartini joriy etishga majburlarlar: Avstriya, Belgiya, Chexiya, Daniya, Finlyandiya, Frantsiya, Germaniya, Gretsiya, Islandiya, Irlandiya, Italiya, Lyuksemburg, Niderlandiya, Norvegiya, Portugaliya, Ispaniya, Shvetsiya, Shveytsariya va Birlashgan Qirollik.

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

**“KAUCHUK YOKI PLASTMASSA BILAN QOPLANGAN MATOLAR – SUVNING
KIRIB BORISHIGA QARSHILIKNI ANIQLASH - PAST BOSIM USULI”**

**ТКАНИ С РЕЗИНОВЫМ ИЛИ ПЛАСТИКОВЫМ ПОКРЫТИЕМ.
ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОПРОТИВЛЕНИЯ ПРОНИКНОВЕНИЮ ВОДЫ. МЕТОД
НИЗКОГО ДАВЛЕНИЯ.**

**RUBBER OR PLASTICS COATED FABRICS - DETERMINATION OF
RESISTANCE TO WATER PENETRATION - LOW PRESSURE METHOD**

Amalga kiritish sanasi 26.01.2025

1 Qo‘llanish doirasi

Ushbu standart kauchuk yoki plastmassa bilan qoplangan matolarni suvning kirib borishiga (gidrostatik qarshilik) qarshiligini aniqlash usulini belgilaydi, bunda ma’lum gidrostatik bosim ma’lum vaqt davomida ta’sir qilinadi. Ikki turdagi sinov namunalari o‘lchamlari berilgan, biri doira shaklida, ikkinchisi kvadrat shaklida.

2 Standartlarga havolalar

Ushbu Yevropa Standarti sanasi ko‘rsatilgan yoki ko‘rsatilmagan havolalar orqali boshqa nashrlardagi qoidalarni o‘z ichiga oladi. Ushbu normativ havolalar matnda tegishli joylarda keltirilgan va nashrlar quyida ro‘yxatlangan. Sanasi ko‘rsatilgan havolalar uchun, ushbu nashrlarga keyingi tuzatishlar yoki qayta ko‘rib chiqishlar ushbu Yevropa Standartiga faqat tuzatish yoki qayta ko‘rib chiqish orqali qo‘shilganda tatbiq etiladi. Sanasi ko‘rsatilmagan havolalar uchun esa murojaat qilingan nashrning oxirgi nashri qo‘llaniladi.

EN ISO 2231 Rezina yoki plastmassa bilan qoplangan matolar - Sharoitlash va sinov uchun standart iqlimlar (ISO 2231: 1989) (Rubber- or plastics-coated fabrics - Standard atmospheres for conditioning and testing)

EN 22286 Rezina yoki plastmassa bilan qoplangan matolar - Aylanish xususiyatlarini aniqlash (ISO 2286: 1986) (Rubber- or plastics-coated fabrics -Determination of roll characteristics)

Rasmiy nashr

3 Tartib tamoil

Qoplangan mato namunasi standart sharoitlarda, qoplangan mato spetsifikatsiyasida ko‘rsatilgan oldindan belgilangan bosimgacha bir tomoniga suv bosimi oshib boruvchi holda ta’sir qilinadi. Kerakli bosim ma’lum vaqt davomida yoki penetratsiya sodir bo‘lguncha ushlab turiladi, qaysi biri oldinroq sodir bo‘lsa.

4 Abob uskunalar

4.1 Umumiy

Asbob-uskunalar namuna ustiga mahkamlash uchun qisqich bilan jihozlangan chuqurdan iborat. Chuqurning pastki qismida suv kirish trubkasi bilan ulanishi uchun jo'mragi bor, shunda uni xona haroratida suv bilan to'ldirish mumkin.

Sinov namunasi ustiga ushlab turuvchi to'r o'rnatildi. Bu to'r, har bir tomoni 30 mm dan oshmaydigan kvadratlarni hosil qilish uchun diametri 1 mm dan 1,2 mm gacha bo'lgan simlardan iborat.

4.2 Suv bosimini o'lchash vositasi

Namunaga ta'sir qilinayotgan suv bosimini o'lchash uchun, sinov boshiga ulanadigan va suv bosimini 19,6 kPa (200 sm suv ustuni) gacha aniqlikda 1% aniqlik bilan o'qiy oladigan manometr yoki maksimal o'lchov 100 kPa (946 sm suv ustuni) bo'lgan va santimetr suv ustuni yoki kilopaskalda gradatsiyalangan bosim o'lchagich ishlatiladi.

4.3 Sinov namunasining maydoni

Sinov namunasini qamrab oluvchi chuqurning ochiq qismi (4.1) 100 mm tomonli kvadrat shaklida (100 sm²) yoki diametri 113 mm (100 sm²) bo'lgan doira shaklida bo'lishi kerak.

Zarur bo'lganda, sinov namunasi va qisqichlar orasiga yumshoq rezina muhrlovchi prokladkalar joylashtirilishi mumkin, bu sinov namunalarini qisqichlardan shikastlanish xavfini kamaytirish va choklarni sinovdan o'tkazishni osonlashtirish uchun foydali. Shu maqsadda, qattiqligi taxminan 40 IRHD (Xalqaro Rezina Qattiqlik Darajasi) va qalinligi taxminan 1 sm yoki diametri 1 sm bo'lgan rezina mos deb topiladi. Shuningdek, zichligi 45 kg/m³ dan 55 kg/m³ gacha va taxminan 1 sm qalinlikdagi yopiq hujayrali, ko'pikli polietilen ham ishlatiladi.

5 Sinov namunalari

5.1 Shartlana olish

Sinovdan oldin darhol, sinov namunalari EN ISO 2231 ga muvofiq tegishli atmosferada kamida 16 soat sharoitlanishi kerak.

5.2 Namuna olish

Sinov namunalari funksional yoki ko'rinadigan nuqsonlarga ega bo'lmagan hududdan olinishi kerak va ular EN 22286 da belgilanganidek qoplangan matoning foydalanish mumkin bo'lgan kengligida joylashgan bo'lishi kerak.

5.3 Sinov namunalari soni

Agar material spetsifikatsiyasida boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, har bir sinov seriyasi uchun beshta sinov namunasi tekshirilishi kerak.

5.4.2 Doiraviy

Har bir sinov namunasi diametri 130 mm dan 200 mm gacha bo'lishi kerak.

6 Jarayon

6.1 Sinov usuli

Idishni suv kirish trubkasi bilan ulagan holda, kirish jo'mragini oching va suvni to'lguncha oqizib yuboriladi. Idishning gorizontal ekanligini tekshiriladi, suv barcha to'rt qirra

bo‘ylab bir tekisda bo‘lganiga ishonch hosil qilinadi. Chuqurning ochiq qismi doiraviy bo‘lishi mumkin.

Kirish trubkasida havo qolmaganiga va idishdagi suv sathi manometr trubkasidagi nolga mos kelishiga ishonch hosil qilinadi.

Sinovdan oldin namlangan sinov namunasi bilan suv bilan aloqa qilgan holda, havo kir-gazmasadan idishga joylashtiriladi.

Ushlab turuvchi to‘rni joylashtiriladi (4.1 ga qarang).

Sinov namunasini va to‘rni qisqich yordamida idishga mahkam o‘rnatiladi va qisqich chetlari idishning qirralari bilan to‘liq parallel ekaniga ishonch hosil qiladi.

6.2 Bosim qo‘llash

Kirish jo‘mrangi ochiladi va idish ichidagi bosim taxminan 3 daqiqada 1 m tezlikda asta-sekin oshib borishi uchun sozlanadi. Bosimni manometr yoki bosim o‘lchagich yordamida tekshiriladi (4.2 ga qarang).

Kerakli bosimga erishilgach, kerak bo‘lsa, kirish jo‘mrakgi boshqariladi va bosimni belgilangan vaqt davomida (3 daqiqadan 5 daqiqagacha) ushlab turiladi.

Keyin qoplangan matodan suv tomchilari o‘tib ketganligini aniqlash uchun sinov namunasining ko‘rinadigan qismi tekshiriladi.

Idish kirish jo‘mragini yoping va chiqish jo‘mragini ochish orqali bosim nolga qaytariladi.

Agar sinov vaqtida sinov namunasining qisqich joylashgan zonasida oqish aniqlansa, qayta boshlanadi.

7 Natijalarni ifodalash

Qoplangan matoning ko‘rinadigan yuzasida beshta sinov namunasining hech birida “suv o‘tish nuqtalari” yoki namlik izlari bo‘lmasligi kerak.

“Suv o‘tish nuqtasi” deganda igna teshigiga o‘xshab tomchi paydo bo‘lib, diametri 1 mm dan 1,5 mm gacha o‘sib boradigan har qanday nuqta tushuniladi.

Qisqichning aynan qirralarida sodir bo‘lgan o‘tish “suv o‘tish nuqtasi” deb hisoblanmaydi.

8 Sinov hisoboti

Sinov hisoboti quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- a) Sinov sanasi;
- b) Ushbu standartga havola;
- d) Qoplangan matoning tavsifi;
- e) Ishlatilgan holati va sinov muhiti;
- f) Ishlatilgan sinov namunalari soni;
- g) Sinov namunalari kvadrat yoki dumaloq ekanligi;
- h) Qoplangan matoning qaysi tomoni/sini suv bosimiga duchor bo‘lgan;
- i) Qo‘llanilgan bosim darajasi va vaqti;
- j) Har qanday oqish sodir bo‘lgani va qaysi vaqt oralig‘ida;
- k) Agar mavjud bo‘lsa, qarish yoki boshqa sinovlar uchun ishlatilgan maxsus shartlar;
- l) Standart sinov protsedurasidan har qanday og‘ish tafsilotlari.

Bibliografik ma’lumotlar

SUT 83.180

Muhim so‘zlar: kauchuk, plastmassa, bosim.